

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050, — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEK

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček, račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za insertate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Stara ali nova Romunija

(Od našega dopisnika)

Bukarešta, 2. avgusta.

Profesor Jorga vlada že štiri mesece. Poskušal je na vseh poljih uveljaviti močno pest in odstraniti glavne rane, ki so zastrupljale romunsko politično in gospodarsko življenje. V svojem zadnjem dopisu sem skušal biti pravičen in sem hotel objektivno presoditi in oceniti pozitivno delo profesorja Jorge ter priznati zasluge, ki si jih je stekel tekom svoje še kratke vladave. Toda reči se mora, da povsod ni imel srečne roke in da se že kažejo široke razpoke, ki vedno bolj zevajo in ki pretijo zrušitvi stavbo, preden bo dokončana.

Romunija ni edinstvena iz narodnega stališča. Ona vsebuje različne kulturne toke, med katerimi so najbolj zdravi oni v »novih pokrajinah«. Še manj je pa zedinjena v pogledu uprave in v pogledu javnega in privatnega prava. Poskušati rešiti konflikt, ki mora nastati iz te raznovrstnosti, ki izhaja iz globlin ljudske duše, z enostavnimi splošnimi formulami o centralizmu in o enotnem romunskem narodu ali o enotnosti romunske državne misli, je otročje tudi za Romunijo, kjer je prebivalstvo manj razvijeno z demokracijo ali s svobodo v negovanju samobitnih kulturnih potreb posameznih edinic naroda. Da, otročje tudi za Romunijo. Velika Romunija, ki je izšla iz svetovne vojne, bi morala voditi računa o sestavinah, iz katerih je sestavljena romunska država ter v interesu državne misli brez strahu in brez oklevanja decentralizirati upravo ter dati posameznim delom možnost, da vzcvetijo vsak v okviru svoje kulturne edince. Profesor Jorga je ob svojem nastopu javno priznal ta upravičena pričakovanja, ko je naglašal svojo vero v živ, organizirani državni organizem, ki se bo besno naslanjal na nauke zgodovine in na nujnosti vsakdanjega življenja.

Predhodniki profesorja Jorge so nekoliko poskusili decentralizirati državno upravo in uvesti vsaj nekoliko samoupravnih oblasti. Trdi, okorni, okosteneli starikavi centralizem, ki je bil v navadi v stari Romuniji, se je začel umikati mlademu, svežemu in gibljivemu samoupravnemu pokretu. Sedaj pa se sliši, in te vesti so zelo verjetne, da bo profesor Jorga ukinil vse upravne svoboščine in predpisal upravo, pomejeno po kopitu stare Romunije. Za mesec september se pripravlja upravna reforma — tretja v razdobju šestih let, g. urednik — katere bo podredila vsa vprašanja kompetenci centralnih ministrstev. Torej odsejan se zopet ne bo smel v Romuniji zidati lesen most preko potoka, ne da bi centralno ministristvo ne dalo predhodnega odobrenja in vsakega slugo pri državnih uradih bo smel imenovati le minister. Ljudstvo se bo degradiralo zopet v objekt vsemogoče birokracije in ne bo smelo izreči niti želje o kakšnem četudi čisto lokalnem vprašanju. Kakšen vtis naj takšna »reforma« napravi osebito v novih pokrajinah, ki so vendarle uživale precej samoupravnih svoboščin, si lahko mislite. Ako profesor Jorga pod pritiskom razmer ali pod vplivom kakšnih avtokratičnih namenov resnično izvede tako zastarelo »reformo«, potem je lahko prorokovati, da je Romunija še le v začetku velikih notranjih bojov. Ker je država vse prej nego konsolidirana, je res še manjkalo tega, da postane zmešnjava še večja in razprtija še bolj nevarna.

Drugo, kar moram v zvezi z delom nove vlade omeniti in kritizirati, je način, kako se hoče izpeljati »izenačenje zakonov«. V Romuniji obstojajo namreč štiri različni zakoniki zasebnega in kazenskega prava. Stara Romunija prenaša še zakonik, ki je bil pred kakšnimi 50 leti na brzo roko skrupulan iz Napoleonovega kodeksa. Na Sedmograškem in v Bukovini velja staro avstrijsko pravo, v Banatu in okoličnem madjarsko pravo, v Besarabiji rusko. Razumljivo je, da je takšno stanje nevdržno in da mora priti do enotne zakonodaje. Toda le po dolgotrajnem in temeljitnem delu. Vsak zakonik ima nekaj dobrega. Novo pravo naj bi bila sinteza vseh dobrin. Do tega pa se pride le, kot sem rekel, po dolgotrajnem, vestnem in temeljitnem delu. Ako zasleduje človek delovanje vlade profesorja Jorge v tem pogledu, mora odkrito priznati, da je in vsekakor netemeljita. Nekateri ministri bi seveda radi, da bi bilo izenačenje zakonov v zgodovini zvezano z njihovim imenom, zato pa tudi ne morejo trpeti kakšnega zavlačevanja in bi najrajši videli, da bi se pravno izenačenje izvršilo kar čez noč, neglede na to, da mora tako delo biti le zelo površno, nedosledno, da celo kontradiktorno, torej brez vsake dejanske koristi. Fasada! Samo da na zunaj nekaj izgleda!

Ni še dolgo tega, kar so bili sodniki presenečeni z obvestilom justičnega ministristva, da se bo težavno vprašanje izenačenja zakonov enostavno rešilo na ta način, da se bo stara romunska zakonodaja kratkoma razširila na vse pokrajine države. Torej najbolj zaostale in najmanj razvite pravne norme se naj preprišejo vsemu narodu kot edino obvezne. Od vseh strani vstajajo že protesti proti taki ne samo iz pravnih krogov. Morda bo justični minister spričo takega edločnega odpora, ki prihaja iz novih provinc, vendarle opustil svoj načrt in tako prihranil Romuniji ne samo zastarelo in nevdržno pravni red, ampak tudi nepotrebne notranje politične boje, ki bi znali biti usodopolni za državno edinost baš v sedanjem trenutku, ko romunski narod tare na vseh koncih in krajih največja gospodarska beda.

Morebiti se kraljeva prizadevanja, da okrne nekolični diktatorično oblast vlade profesorja Jorge s tem, da pokliče v vlado na razširjeni bazi tudi stranke, ki se nahajajo sedaj v opoziciji, posebno pa kmetijsko stranko, v zvezi z nezadovoljstvom, ki ga omenjam in imajo namen preprečiti, da Jorga s kakšnimi nepredvidnimi ukrepi ne podere stavbe, ki jo sicer gradi s tako priznano pridnostjo. D...d.

Boj med Španijo in Katalonijo

Katalonci odklanjajo vsako debato o avtonomni ustavi - Bajka o komunizmu na Španskem - Socializacija tekstilne industrije v Kataloniji

Madrid, 5. avg. Izid plebiscita za avtonomni statut v Kataloniji španskih politikov ni iznenadil, pač pa jih navdaja s skrbjo bodoči razvoj dogodkov. Katalonci namreč zahtevajo, da ustavodajna skupščina statut enostavno vzame na znanje, sklicujoč se na tozadevni dogovor med »četimi sedanje republike« v San Sebastjanu, do čim španska večina skupščine trdi, da temu ni tako in da je konstituenta absolutno suverena. Konstituenta nikakor ni proti avtonomiji Katalonije, hoče jo pa spraviti v sklad z ustavnim načrtom in le skupno z njim zakoniti, predvidevajoč avtonomno provincijalno upravo tako v Kataloniji kakor v Baskih in v Galiciji. Res je pa tudi, da hočejo španski republikani avtonomijo Katalonije zelo prištrčiti.

Stališče voditelja Kataloncev, »strica« Macia, pa je popolnoma nasprotno. Sprito 95%, ki jih je dobil avtonomni statut, je dne 2. t. m. izjavil pred ogromno množico v Barceloni: »Mi smo sedaj svobodni, nihče se ne more in ne sme protiviti enoglasni volji katalonskega naroda. Sedaj ko smo svobodni, vabimo tudi druge narode Španije, da se osvobodijo in pridružijo nam.«

To stališče umevno zelo vznemirja špansko večino, pi v njem ne vidi samo nevarnosti za nacionalno enotnost španske države, ampak tudi za obstoječi družabni in gospodarski red. Treba je namreč pomisliti, da avtonomija Katalonije, najbolj razvite industrijske dežele Španije, v današ-

njih razmerah pomeni dejansko avtonomijo delavstva, ki bo v katalonski samoupravi imelo večino. To je za sedanjo špansko meščansko republiko tem bolj opasno, ker je Barcelona sedež skrajnega levega krila sindikalizma. Pravkar pa je sindikalistični poslanec Katalonije v skupščini Lluí predlagal, da naj se tekstilna industrija Katalonije, ki predstavlja 60% vse katalonske industrijske proizvodnje, socializira, tako da bo proizvodnjo vodilo izključno delavstvo po svoji strokovni organizaciji. Temu se industriji seveda ljuto upirajo, češ da je privatna last neprekršljiv princip družabnega reda in so se obrnili na madridsko vlado, da nastopi v njihovo korist. Katalonska delegacija je pa obenem tudi predlagala, da se ustanovijo obvezna razsodišča in pa pravica soudeležbe delavstva v vseh industrijskih podjetjih, dokler bi se le-ta ne kolektivizirala.

Vlada, ki bi proti katal. avtonomistom gotovo s silo nastopila, če bi se ne bala sindikalizma, ki po vsej državi preži, kako bi dobil oblast v roke, skuša delavstvu ugoditi v toliko, da je minister za delo Largo Caballero predložil v ustavodajni skupščini zakonski načrt, ki daje delavstvu pravico kontrole nad upravnim vodstvom industrijskih podjetij, z motivacijo, da bodo delavci, če bodo dobili vpogled v resnično stanje industrije, odnehali od svojih pretiranih zahtev. Ta kontrola bi se vršila potom fabriških svetov.

Borba med vlado oziroma ustavodajno skup-

ščino in Katalonci bo vsekakor jako ostra. 75 letni stric Macia bo te dni prišel sam v ustavodajno skupščino, katere sej se do sedaj še ni udeležil, in bo zahteval registracijo katalonskega avtonomnega statuta. Ker je zlasti minister za notranje zadeve Maura hud nasprotnik sindikalistov, o katerih meni, da bodo iz Katalonije napravili sedaj tudi politični centrum borbe proti španski republiki, bo gotovo prišlo do burnih prizorov. Saj mu je poslanec Lluí že v zadnji seji očitil, da je »krvoločna bestija in morilec«. Republičanska večina pa že sedaj grozi Katalonce, da bo odpravila carinsko protekcijo njihovih manufaktur, ki se v Španiji prodaja dražje nego v inozemstvu. Seveda ta grožnja nima učinka, ker bi bili po njej prizadeti tudi industriji.

Angleški listi, ki so na srečnem razvoju španskih razmer iz zunanje-političnih razlogov jako zainteresirani, svetujejo oboima strankama zmernost in odjlenjivost, ker je sicer v nevarnosti država kot taka.

Takozvani komunistični praznik 1. avgusta je potekel po vsej Španiji popolnoma mirno. Komunisti v Španiji v resnici nimajo nobene opore in so tudi v konstituenti ostali brez poslanca. Delavci pravijo, da jih ne rabijo, češ da je njihov sindikalizem za evropske razmere veliko bolj prikladen, nego komunizem, ki prihaja iz Rusije. Španski delavci so brez izjeme načeloma proti vmešavanju Rusije v njihove zadeve.

Po bombnih atentatih

Austrijska vlada odredila najstrožjo kontrolo

Dunaj, 5. avg. tg. Z ozirom na dejstvo, da gre pri bombnih eksplozijah v mednarodnih vlakih na jugoslovanskem ozemlju večinoma za avstrijske vagon, v katere so polagali peklenke stroje, je avstrijska vlada odredila, da bo vse vagon, ki bodo tekli iz Avstrije ali preko Avstrije v Jugoslavijo, natančno preiskovala. Preiskava se ne bo vršila samo ob meji, temveč že tudi na Dunaju pred odhodom vlakov z južnega odnosno vzhodnega kolodvora. Kontrolo vagonov bo vršila mešana komisija, v kateri bodo člani policije in železniške uprave. Razen tega bodo vse dotične vagon, od konca preiskave pa vse do prihoda do jugoslovanske meje stalno in skrivaj opazovali posebni organi.

Bombe tudi drugod

Como, 5. avgusta. Na obmejni postaji Chiasso so našli v oddelku zavirača na tovornem vagonu nerazpočeno bombo. Voz je last francoskih državnih železnic in je odšel pred dnevi iz Dudelanga iz

tamkajšnje metalurgične fabrike čez Svico v smeri proti Bresciji v Italiji.

Rim, 5. avg. Z. Službeno se poroča, da je v soboto zvečer na železniški postaji Chiosso eksplodirala v nekem tovornem vagonu bomba. Bomba je bila skrita v slami. Ta vagon je odšel iz Francije preko Svice in prišel v Italijo. Ni se moglo ugotoviti, če je bila bomba položena v vagon na odhodni postaji v Franciji, ali se je to zgodilo v Svici.

Pogreb zemunskih žrtev

Belgrad, 5. avgusta. I. Danes se je tukaj vršil pogreb žrtv barbarskega železniškega atentata pri Zemunu, gospe prof. Danice Brunetti in hčerke Miroslave. Pogrebu je prisostvovala ogromna množica belgrajskih meščanov. V imenu predsednika vlade je bil prisoten vrhovni inšpektor Radoslav Danić, poleg tega se je udeležil pogreba tudi profesor kor univerze z rektorjem dr. Vladom Mitrovičem na čelu. Na grobu je imel govor Jovan Jenitch.

Nova indska konferenca

80 indskih držav je povabljenih v London — Gandhijeva osebnost središče zanimanja

London, 5. avg. Včeraj se je zbral v Bombayu izvršni odbor nacionalnega kongresa, ki bo definitivno sklepal, kateri člani bodo zastopali kongres na II. konferenci okroglice mize v Londonu.

Ghandi, ki bo na vsak način od kongresa do ločen za glavnega delegata, se bo najbrž vkrcal skupaj z ostalimi povabljenici 15. avgusta, čeprav mu je Mussolini ponudil kot gostu Italije zastojni parnik, ki odpluje iz Bombaya že 8. avgusta.

Vprašanje, kako se bo Ghandi za Anglijo oblekel, še ni rešeno. Ghandi je uvidel, da v Londonu nikakor ne bo mogel hoditi okoli z golim vrhnjim telesom, in se je odločil, da obleče volneno haljo, kakor jo nosijo indski vozniki pozimi. Vendar je

indski podkralj lord Willingdon izrazil svoj dvom, da-li bo dvor Njegovega veličanstva kralja Jurija s tem zadovoljen.

Na II. kongres okroglice mize je povabljenih nič manj ko 80 indskih držav.

Zadnji umori angleških funkcionarjev niso političnega položaja izpremenili. V tako ogromni državi kot je Indija številno teh umorov, ki se zgode vsako leto, ni nenormalno. Zato se niso podvzeli tudi nobeni izredni ukrepi razun na severozapadni meji in v Birmi, kjer se vsakdo, ki bi koga umoril ali umoriti nameraval, obesi najmanj v teku 24 ur.

Vplivni voditelji kongresa atentate odločno obsojajo.

Poljska išče stikov s sovjeti

Poliaki zagovarjajo zblizanje med Francijo in Nemčijo

Varšava, 5. avg. d. Tukajšnji listi zanikavajo poročila inozemskih listov o pogajanjih, ki bi se naj vršila med poljsko in sovjetsko vlado. Tudi uradni tiskovni urad javlja, da je sicer bil od poljske strani napravljen poskus za razgovor o sklepu pogodbe, ki bi izključila v bodočnosti sovražnosti med Poljsko in Rusijo, toda da so takoj spočetka zadeli na težave, ki niso dovolile razvoja debate. Poljska vlada je po informacijah nemških listov baje zahtevala med drugim od sovjetske vlade tudi garancije za njene meje z Nemčijo. Sovjeti so to suhoparno odklonili. Baje je prišlo do tih poskusnih razgovorov le na posredovanje francoske vlade. Nemške domneve so maloverjetne, ker Poljska ne more zahtevati kakšnih tujih garancij za meje, ki so ji bile dane v mirovni pogodbi, katero je pod-

pisala Nemčija. Sicer se pa pogajanja nadaljujejo v toliko, v kolikor so v zvezi s pogajanjem med francosko in sovjetsko vlado.

Ravnatoko se opaža tudi zelo močna struja med poljskimi politikmi, ki na vso silo zagovarja sporazum med Francijo in Nemčijo. Sprva so nekateri mislili, da bi to prineslo le škodo poljskim interesom. Sedaj se začena uveljavljati nasprotno mnenje, češ, da bi bilo zelo neumno zabranjevati zblizanje, ravnatoko neumno, kakor bi bilo recimo zaustavljanje lokomotive v polnem teku z rokami. Prej bo spor med Francijo in Nemčijo rešen, prej bo tudi Poljska zavarovana. Zgodovina gre svojo pot, pravi poslanec Mackiewicz, in Poljska bo pravilno ravnala, če se toku zgodovine ne bo upirala.

Balbo v nemilosti

Rim, 5. avgusta, 2. Liberalni tisk piše, da je letalski minister Balbo padel pri Mussoliniju v nemilost. Stalno ga spremljajo tajni agenti. Vzrok nezaupanja ni znan.

Dunajska vremenska napoved. Najprej še zelo toplo, potem pa je pričakovati neviht na obširnem ozemlju, posebno na zapada.

Angleški učitelji v Ljubljani

Ljubljana, 5. avgusta.

Danes je dospela v Slovenijo skupina 35 angleških učiteljev, ki bodo letovali v Bohinju. Ze na Jesenicah jim je bil pripravljen lep sprejem. Na kolodvoru so bili zastopniki turističnih organizacij ter učiteljsva. V angleščini je goste pozdravil odvetnik dr. Ivo Štampihar, v slovenščini pa predsednik radovljanskega učiteljskega društva g. Schiffrer. Šolska mladina je gostom zapela nekaj pesmi, med goste pa so bile razdeljene razglednice iz cvetlice.

Na ljubljanskem kolodvoru so pričakovali goste številni zastopniki. Tako inšpektor dr. Kotnik od prosvetnega oddelka banske uprave, predsednik UJU Dimnik, tajnik Kobal in urednik »Učiteljskega tovariša« g. Andrej Skulj, dalje g. Mlekuš za ljubljansko učiteljsko društvo, Pavel Kunaver za skavte in Gaberšek za slovensko šolsko matico. Po prisrčnih pozdravih so gostje odšli v hotel Miklič, kjer jim je bila prirejena večerja. V hotelu Miklič tudi prenočujejo.

V skupini je 19 dam in 16 gospodov. Skupino vodi Mr. E. Edward in Miss Edith Boucher. Do Jesenic sta jim šla nasproti Miss Copeland in g. Kermauner. Angleški gostje si jutri ogledajo Ljubljano, zvečer pa odpotujejo v Bohinj, kjer bodo tri tedne letovali pri Sv. Janezu. Na Bohinj in na lepote slovenskih planin jih je opozorila Miss Copeland.

Predavanje o naših izseljencih

Danes ob 10 referira v Delavski zbornici izseljenski komisar g. Deželich iz Düsseldorfa o razmerah v slovenskih delavskih naselbinah v Vestfaliji.

Sprejem v srednje kmetijske šole

Belgrad, 5. avg. AA. Kmetijsko ministristvo je predpisalo teke pogoje za sprejem učencev na srednje kmetijske šole: Pouk traja tri leta, četrto leto po končanih šolah je posvečeno izključno samo praktični izpopolnitvi in specializaciji, obvezni za one, ki žele stopiti v državno službo. Učenci so lahko redni ali izredni. Redni učence prvega razreda je lahko vsakdo, kdor je izpolnil vsaj 15 let in še ni prekoračil 19. leta, mlajši od 15 let, nizekor pa ne izpod 14 let, se lahko sprejme, če je telesno dobro razvit in če je z uspehom absolvirjal štiri razrede srednje šole ali popolno meščansko šolo ali nižjo kmetijsko šolo, se dobro obnaša in je podanik Jugoslovije, dobrega zdravja in njegova roditelja ali skrbniki pristanejo na to, da stopi v šolo. Prošnje je poslati direkiji srednje kmetijske šole najkasneje do 10. septembra. Šola ima internat. Vsi učenci morajo stanovati in se hraniti v internatu, za kar plačajo vnaprej 400 Din na mesec. Pouk se začne 1. oktobra.

Finančni diktator na Madjarskem

Budimpešta, 5. avgusta. AA. Korbiro poroča: Na včerajšnji seji gornjega doma je bil sprejet zakonski načrt o finančnih pooblastilih, ki jih dobi madjarska vlada, da more podvzeti ukrepe v svrhu ojašanja finančnih in splošnih gospodarskih težav v državi. Pred glasovanjem o zakonskem načrtu je govoril predsednik vlade Bethlen, ki se je izjavil pripravljen sprejeti predlagani amandement k predloženemu načrtu. Po tej izpremembi naj izkoristi vlada pooblastilo samo tedaj, če je gotovo, da bodo ukrepi koristili utrditvi gospodarske varnosti in kredita ter v primerih, ko bo dano pooblastilo pri izvajanju ugodno vplivalo na gospodarsko stanje. Bethlen je kraju naglasil, da pooblastilo ne krši niti najmanj pravic madjarskega parlamenta.

Evropa v Rimu

Italija se veseli prihoda Francozov — „Brez Italije ni mogoče nič urediti“

Pariz, 5. avg. Glavni predmet političnih razgovorov tukajšnjih salonov je podelitev 50 milijon-skega posojila Francoske banke in Ameriške rezervne banke v funtih Angleški banki. Ta korak je zelo izboljšal mednarodni položaj, ker vrača zaupanje v gospodarsko moč Zapada in dokazuje solidarnost treh največjih sil sveta ter njihovo politično sodelovanje in soglasje. K temu je največ pripomoglo energično držanje Francije v sedanji, po deruti nemškega gospodarstva povzročeni krizi v Evropi. Po kreditni operaciji v korist Angleške banke pride na vrsto nameravani obisk g. Laval v Rimu. Sicer se o tej zadevi še danes ni izvedelo ničesar oficijelnega, vendar se skoraj ne more več dvomiti, da se bo obisk vršil in sicer potem, ko se bosta vrnila iz Rima Brüning in Curtius.

Ta namera g. Laval, ki je izpočetka nekoliko vznemirila levičarske kroge, se danes splošno odobrava kot nujna potreba sedanjega položaja. Dokaz temu je »Republique«, vplivno glasilo radikalne stranke, ki kljub svojemu tudi še danes ostro podarjenemu antifašističnemu stališču odločno zagovarja idejo g. Laval. Pravi celo, da brez Italije absolutno ni mogoče mirno urediti današnjega položaja Evrope.

Seveda se moti, kdor meni, da bi obisk g. Laval v Rimu mogel kaj izpremeniti smernic mednarodne politike Francije. Te ostanejo v glavnem nepremakljivo iste kakor tudi od fašistične Italije nihče ne bo zahteval več kot to, kar more brez škode za svoj prestiž za pomirjenje Evrope storiti.

Ne bomo se veliko zmotili, če smatramo za glavni namen sestanka med Lavalom in Mussolinijem prijateljski poizkus od francoske strani (kateremu pa gotovo odgovarjata tudi želja in interes Italije), da se Italija pripravi do zanesljive kooperacije s Francijo in tako odstrani njeno, stabilnosti mednarodnega položaja tako zelo škodljivo dosedanje laviranje.

Vsi dosedanjí glasovi, ki hočejo že vedeti, na kakšni podlagi in po kakšnih medsebojnih političnih koncesijah bi se mogli obe državi sporazumeti, pa so gole kombinacije brez najmanjše dejanske podlage. Gotovo pa je med drugimi, da Italija nujno rabi od Francije večmilijardno posojilo, Francija pa sigurnosti, da Italija ne bo vedno manevrirala za njenim hrbtom v korist drugih.

Vendar se morajo rezultati, ki se bodo v Rimu dosegli, zaenkrat presojati še zelo zmerno. Na vsak način je izključeno, da bi se mogel že zdaj rešiti ves kompleks spornih vprašanj med Francijo in Italijo. Na to noben resen državnik ne računa.

Berlin, 5. avg. tg. Na obisku nemških ministrov v Rimu bodo poleg splošnih mednarodnih finančnih vprašanj igrala veliko vlogo tudi trgovsko-politična vprašanja in problem razorožitve. Sedaj je določen natančen program polovanja. Nemška ministri bosta po prihodu v Rim v petek dopoldne sprejeta po Mussoliniju v beneški palači. Mussoli-

ni bo potem vrnil obisk nemškima ministroma. Popoldne bo potem kosilo v vili Borghese. Popoldne bo čajanka v vili d'Este, zvečer pa bo banket, na katerem bosta imela oficijelni govor Mussolini in dr. Brüning. V soboto dopoldne bo zajtrk na nem-

škem poslanstvu. Razen tega bo v soboto dopoldne avdience pri papežu. Najbrž bo nato kardinal državni tajnik Pacelli nemškima ministroma vrnil obisk v hotelu. V soboto zvečer bosta nemška ministri odpotovala.

Svarilo Nemcem

Italijanski službeni glas o sestanku z Nemci — Ne več kakšnih posebnih spletkarij

Rim, 5. avg. Spričo obiska Brüninga in Curtiusa v Rimu piše »Giornale d'Italia« sledeče:

»V Rimu se bodo premotirali veliki problemi sedanjega momenta, gledani s partikularnega stališča nemško-italijanskih odnosov, seveda pod vidikom najširšega evropskega interesa, od katerega se italijanska politika v nobenem slučaju ne more ločiti. Prisrčnost odnosov med Nemčijo in Italijo jamči za to, da se bodo ti problemi lojalno proučili. Ni treba teh problemov še natančneje označevati, ker so jih nemški listi že obširno navedli. To so razorožitev, carinska unija in reparacije. Kar se tiče fašistične Italije, se je Mussolini prvi izrekel za revizijske reparacije v zvezi s kompliciranim sistemom vojnih dolgov, finance in gospodarstva evropskih držav. Tudi glede razoro-

žitve je Italija svoje stališče opetovano konkretno naglasila in sta bili tozadevno Italija in Nemčija vedno soglasni.

»Do razorožitve se bo prišlo samo z resnimi nameni in z odredbami, ki se bodo istočasno storile na celi fronti po principih enakopravnosti. Razorožitev je prva garancija mednarodnega mira, katerega hoče Italija z vsemi silami zagotoviti.

»So pa še druga vprašanja, ki jih nemški listi ne omenjajo in ki jih bo treba tudi razčistiti. Ako naj rimski sestanek prisrčne odnose med Italijo in Nemčijo še utrdi, potem mora biti v soglasju s principom sodelovanja vse Evrope, katerega si je Italija postavila kot temeljni princip svoje mednarodne politike.

Brüning o zadnjih konferencah

Inozemsko posojilo zaenkrat nemogoče — Skušajmo pridobiti zaupanje inozemstva

Berlin, 5. avg. AA. V torek zvečer je imel državni kancelar Brüning govor v radiu, kjer je orisal bistvene momente krize, katere glavni vzrok vidi v reparacijskem vprašanju, nato pa je naglasil, da je kriza imela vsaj to dobro stran, da se je ves svet zavedel, kako je usoda vseh narodov tesno zvezana med seboj. Tako se dajo razumeti tudi nedavni obiski državnikov, ki naj bi bili šele uvod v harmonično vzajemno sodelovanje.

Glede vprašanja inozemskega posojila je kancelar rekel, da je ta trenutke nemogoče iz državnopravnih in finančnih razlogov. Prav tako se ne da diskutirati o osamosvojitvi nemškega gospodarstva in o njega izključitvi od sveta.

Nato je dr. Brüning prešel na vladne ukrepe, ki jih je njegova vlada v zadnjem času izdala. Izjavil je, da so ti ukrepi v prvi vrsti namenjeni velebankam kot najpomembnejšim gospodarskim tvorbam. Toda pri tem nismo pozabili interesov provinc in manjših hranilnic, ki jim bo posvečena skrb prihodnjih dni. Nato šele lahko računamo z začasnim koncem sedanje krize. Toda o dogodkih minulih dni, kakor tudi o bodočih ne pomaga nobeno kritkovanje, nego nam je potrebna samo pa-

met in preudarnost. Edino preudarnost nam bo vrnila zaupanje v inozemstvu od Nemčije.

Glede ljudskega glasovanja prihodnje nedelje, je končal Brüning, se da reči samo to, da je ta stvar pruska zadeva, ne pa zadeva nemške države. Njega gotovo ne bodo videli na volišču.

Francozi zadovoljni

Pariz, 5. avg. tg. Veliki brezlični govor kancelarja dr. Brüninga je napravil v Parizu dober vtis. Vsi listi odobravajo dostojanstveni, stvarni, pa vendar zelo energični ton. Soglasno se priznava tudi odkritost in lojalnost izjav. Predvsem pa sta napravili največji vtis nastopni dve točki: 1. izjava državnega kancelarja, da hoče Nemčija nadaljevati nemško-francoski sporazum, da ne bo zgradila kitajskega zidu okoli Nemčije in da se bo odrekla politiki avtarkeje, četudi trenutno ni mogoče dobiti inozemskega posojila; 2. obsodba nacionalističnega ljudskega glasovanja z dne 9. avgusta. Tudi desničarski listi so sedaj v splošnem zadovoljni. Obsodba ljudskega glasovanja se v desničarskih listih sicer splošno priznava, vendar pa se opaža, da je bila morda še nekoliko premedla.

Moralav gospodarstvu

Vtisi od Socialnega tedna v Mulhouse

Mulhouse, avgusta.

Francoski socialni tedni so postali že stalna ustanova katoliškega socialnega pokreta. Vedno so se predavani te »stečete univerze« udeležili tudi zastopniki Jugoslovije. Letos jih ni bilo. Izostali so tudi mnogokateri drugi »akademiki«, ki so prejšnja leta redno prihajali iz prekomorskih dežel. Krog je postal manjši. Gospodarska kriza se je zajedla tudi v socialne tedne, je izpovedal eden govornikov. Med profesorji smo našli večino starih preizkušenih učiteljev, prišlo je nekaj novih moči, mladih in svežih, ki so prinesli s seboj oster kritičen duh povojne mladine.

Predavanja je vodil, kakor vedno, predsednik socialnih tednov, profesor na vseučilišču v Lille, Eugen Duthoit. Letos je izbral za temo teh socialnih duhovnih vaj, kot jih je tako lepo imenoval sedaj že rajni škof Julien iz Arrasa, vprašanje, kaj je moral v gospodarstvu. Ni je večje konference, na kateri se bi ne obravnavali problemi v zvezi s svetovno gospodarsko krizo. Vse išče po vzrokih, ki jo je omogočila, vse razmišlja o najbolj učinkovitih sredstvih, s katerimi se se dala zavezati in odpraviti. Socialni tedni je hotel iti globlje in do-gnat, koliko je zakrivilo gospodarsko krizo pomanjkanje morale v gospodarskih odnosih človeka do človeka. Nastopili so največji sodobni socialni filozofi in so drug za drugim iskali etična načela, ki naj kontrolirajo materialne odnose med ljudmi. Podali so tudi varnih smernic, kako naj se sodobni paganizem v gospodarstvu nadomesti s krščanskimi načeli pravičnosti in ljubezni.

V svojem uvodnem govoru je Eugene Duthoit temo obrazložil. Na stotine vsakdanjih dogodkov nam vedno bolj dokazuje, da so moralni vidiki vedno bolj izginili iz vseh panog gospodarstva. Ni treba, da bi se ta ugotovitev preveč tragično pretiravala, toda treba ji je pogledati v obraz in zato razgrtati vse krinke, za katerimi skriva svojo hinavščino. Ni res, da so ekonomske prilike postale nemoralne, ampak brez vsake morale so, kar ni eno in isto. Normalno se vsak trgovec in gospodarstvenik čuti vezanega v svoji najboljši vesti po zakoni morale, ki ne dopuščajo krivice in ga obvarujejo, da se ne notranje ne zanemara in s tem ne škodji svojemu bližnjemu. Kako bi bilo sicer mogoče, da so gotovi gospodarski krogi v dobi velikih denarnih kriz, kot so jih preživele vse evropske države, mirno mogli špekulirati in delovati na to, da izgubi denar vsako vrednost, ne da bi bili pomislili, koliko poštenih državljanov, ki so si trudoma prihranili svoj denar za stara leta, bo prišlo ob premoženje. Kako bi bilo sicer mogoče, da so nekateri industriji v svoji nebrzdani želji po hitri obogatitvi z mirno vestjo ustanavljali mogočne kartele, s katerimi so ubili malega trgovca, nato pa z isto mirno vestjo diktirali cene, o katerih je vsakdo vedel, da so krivične. V sodobni gospodarstveni krizi igrajo moralni vidiki svojo veliko vlogo, vseeno, če govorimo o posameznih deželah ali o

mednarodnem gospodarskem prometu. Skrajni egoizem našega družabnega reda je pogazil v dušah naših gospodarstvenikov vsak občutek za pravice bližnjega in jim dal neke vrste splošno odvezo za krivice, ki bi jih utegnili delati bodisi posameznikom, bodisi narodom kot takim. To se imenuje pomanjkanje morale v našem sodobnem gospodarstvu. Kdo bo trdil, da takšno duševno razpoloženje ni sovplivalo pri desorganizaciji našega družabnega sožitja in pomagalo ustvariti med ljudmi in med narodi samoljubno pojmovanje življenja, ki zopet dovoljuje vsako brezvestno izkoriščanje?

Ze vsa leta sem, odkar se je videlo, kako moralno etično pojmovanje gospodarskih odnosov med ljudmi vedno bolj pada, so se slišali obupni klici po od pomoči. Prvi glasovi so prišli iz vrst slabih, katere je ta brez-moralnost najbolj tlačila in ki so takorekoč prve žrtve poganskega gospodarstva. Delavstvo opozarja na krivice, katere mu je sodobni brez-moralni gospodarski red nanizal, že več desetletij. Krščanski socialni pokreti, ki so ob istem času vstali po vsem svetu, opozarjajo na to nesoglasje z vedno večjo vneto. Manjkal tudi ni glas najvišjega učenika, kajti pred 40 leti je sv. oče s prstom pokazal na posledice, ki so neizogibne in nujne, ako se ne bodo upoštevali moralni zakoni pri urejanju gospodarskih odnosov. Pred par meseci komaj je sv. oče ponovno pozval človeštvo, naj spoštuje krščanska načela na socialnem polju — gospodarsko življenje je samo del socialnega sožitja — ker samo moralni zakon je dovolj močan, da odpravi vsak nered v človeški družbi. Sv. oče je takrat poudaril in liliški profesor je znal njegovim besedam dati čudovit sijaj, da ni zadosti, če se ti dobri principi pridigujejo in sijajno razlagajo, ampak da bo treba iti dalje, »premotriti vse naše gospodarske obzorje, iti od podjetja do podjetja in na podlagi pridobljenih izkušenj ustvariti moralni zakon za tovarno, moralni zakon za delniško družbo, zakon za banko, moralni zakon za borzo in za veletrgovino.

Kot temeljni člen tega moralnega zakonika, ki se mora nujno ustvariti, pa naj velja načelo, da mora tukaj dnh nadvladati materijo. V gospodarskem življenju je kajpak bližji cilj denar in zaslužek. Toda daljni, zadnji cilj vsakega gospodarskega udejstvovanja pa mora ostati blagor ljudi po volji božji. Brez spoštovanja tega kardinalnega načela se ne more govoriti o kakšni gospodarski moralni. Katoliška cerkev v tem pogledu ni nikdar izgubila svojega pravca. Njene definicije o lastnosti, o pravični ceni, o upravičenosti obrestne mere, o pravični plači in dovoljenem zaslužku so jasne in neovrgljive. Poglavito je povsod čuvati splošno dobro in dobro vseh, za tem in v tem okviru samo se sme razvijati moralno upravičena in upravičljiva želja po dobičku. Ali kraj-

še, kadar je zadoščeno socialni in gospodarski pravičnosti.

Ta moralni zakon se ne da diktirati. Za njegovo uvedbo je potrebna vzgoja. Naloga vsak krščanskih pokretov, ki si stavijo nalogo obnoviti naš družabni red, bo obstojala v tem, da nudijo naraščajoči mladini, ki se bo posvetila gospodarskim poklicem, jasna načela v tem pogledu. Kadar bodo dorasli, jo bodo vsak zase uresničili, kajti bolj kot vsaka pridiga, še tako lepa, bolj kot kakšno predavanje, še tako poučno, je zgled, dejanski zgled, ki ga bodo dali svetu katoliški podjetniki, katoliški trgovci in tovarnarji, katoliški bankirji, ki so napravili red v svoji hiši in nabili na svoja podjetja moralni gospodarski zakonik evangelija.

V tem pravcu so potekala nadaljnja zborovanja, o katerih Vam bom poslal še podrobnejša poročila, ker so zelo aktualna in baš v sedanjem trenutku nujno potrebna za pravilno orientacijo.

Novo dopisnice za inozemstvo

Belgrad, 5. avg. AA. Minister za promet je dal v promet nove poštno dopisnice, ki se bodo prodajale po 1.50 Din z napisom Kraljevina Jugoslavija. Uporabljale se bodo samo za dopisovanje z inozemstvom. Dopisnice z napisom Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki so se prodajale po 1.50 Din in ki so veljale za dopisovanje z inozemstvom, bodo vzete iz prometa. Stare dopisnice bodo veljale samo še do 31. avgusta in se po tem roku ne bodo mogle več zamenjati.

Potres v Siciliji

Rim, 5. avgusta. Z. V pretekli noči so čutili močne sunke potresa. Zlasti močan je bil potres v Santa Venaria in Arcireale. Ljudskih žrtev ni bilo, vendar pa je nad sto hiš poškodovanih. Med ljudstvom je zavladala taka panika, da niso zapustili samo hiš, temveč tudi vasi.

Kakšen rendez-vous!

Pariz, 5. avg. tg. V carinski pisarni na franco-sko-italijanskem mejnem kolodvoru Mentone sta si danes stala nasproti dva propadla finančnika. Francoz Oustric in Italijan Gualino. Gualino je izjavil, da sprejme nase popolno kazenskopravno odgovornost, da pa upa, da bo lahko dokazal svojo nedolžnost. Od svojih poslov v Franciji ni imel samo nobenega dobička, temveč celo pravo znatne izgube. Opoldne je prišel na mejno postajo tudi poslanec Marin, predsednik preiskovalne komisije za Oustricov škandal, da bo natančno zaslišal italijanskega finančnika.

Edisonova bolezen

New York, 5. avgusta. Z. Danes zjutraj je Edison napravil sprehod z avtomobilom, kar je izkazovalo veliko začudenje med ljudstvom, kjer je zelo priljubljen.

Liege poplavljen

Bruselj, 5. avgusta. AA. Nad Liegem se je utrgal oblak. Voda stoji v ulicah 1 m visoko. Ves promet je onemogočen.

Odgovor mladine

G. urednik! Pred par dnevi ste priobčili uvodnik z naslovom »Mladina pravi: takni smo.« Članek je vzbudil med nami, ki se pristeavamo tkzv. mladini, mnogo živahnega razgovora in pa tudi — protestov. Pred vsem smo ugotovili sledeče: Kdor pri nas govori in piše o mladini, seže po nemški knjigi. Črpa svoje znanje iz nje in pravi: približno takole je tudi z našo mladino. Malokdo pa poskuša analizirati nas, slovensko mladino, razumeti nas in najti na nas naša resnična strem-ljenja, naše resnično gledanje na vse velike probleme življenja, tako individualnega, kakor tudi socialnega. Poudariti moramo, da je silno pogrešno, kar na lepem primerjati in enako ocenjevati mladino dveh tako različnih narodov, kot sta germani in slovaneki. Res je, da smo bili mi Slo-vencki bolj kot ostali slovanski narodi pod german-skim vplivom. Toda to vplivanje številnejšega in močnejšega naroda ni nas Slovence izenačilo z Nemci, čeprav je včasih že izgledalo, da koraka-mo za njimi. Že reformacija in protireformacija na Slovenskem sta dokaz naše samobitnosti in samo-stojnosti. Ohranili smo svojo vero, ohranili svojo narodnost, svojo kulturo in tiste lastnosti, ki tvorijo iz nas čisto samostojno enoto in zaokroženo celoto. Tudi slovenska mladina je ohranila svoj slovenski specifičum. Vkljub temu, da je preje stu-durala v inozemstvu (Dunaj, Gradec itd.), se vendar ni navela niti običajev nemških buršev, kaj še njihovih idej. Tem manj pa hodi sedaj po tujih stopnicah in stoji nad tujim kulturnim vplivom, ko studira doma in se v neprestanem stiku s svo-jim ljudstvom.

Vpraševali smo se dalje, ali smo mi, ali je tudi slovenska mladina taka, kot jo slika Frank Matzke: vsa vneta za šport; ki ne pozna več meje, preko katerih bi mislila, da ne sme iti; ki ji ni ničesar več skrivnega, nič svetega, nič neresljivega; ki skrbi le za telesno življenje in izživetje brez vsakega globljega odnosa do religije in brez izrazitega negovanja duševnega življenja.

G. urednik! Drznen si reči, da velika večina mlajšega slovenskega izobraženstva ni taka. Prelo-mila je pač s preteklostjo, toda kar je v preteklo-sti velikega, to apoštuje in iz tega črpa še vedno hrano za svoje duhovno življenje.

Nemški mladini se očita, da je vsa vneta za šport. Pogledite g. urednik, naša športsna društva. Kako malo one mladine, ki jo ima Matzke v mislih, t. j. mlajše izobraženstvo od 20 do 30 let, je v teh društvih. Da, prav malo in še večina teh ne dela radi športa, temveč jim je šport le sredstvo priti v stik z ljudmi, posebno z dijaki.

Naša mladina je religiozna. Ne kaže svoje vere v širokih gestah, toda o Bogu ve mnogo, ga priznava, ne samo, ker nujno obstoja, ampak tudi, ker ga čuti, ker ga znova in znova doživlja. Naši mladini je zakon nekaj svetega, božjega.

Res pa je, da med nami in starejšo genera-cijo ni tistega odnosa, ki je morebiti svoje čase vladal. Ljubezni in razumevanja smo kaj malo občutili. Polovičarstvo, oportunizem in kompromisar-stvo nam ni moglo biti za vzor. Zato pa smo odklanjali voditelstvo, ker nam ni nudilo tega, česar smo potrebovali in česar smo iskali, namreč veli-kih in svetlih vzorov, odločnosti in načelnosti, doslednosti in jasnosti. Pa nima radi tega mladina nikake skode; nasprotno v svojem napetem in čisto samostojnem iskanju je večina slovenske mla-dine pršla na pravo pot, ki vodi do edine pravi-vega cilja — do Boga. Ne mislite, da ta mladina ne gleda na bodočnost in da na velike bodoče do-godke ni pripravljena.

G. urednik! Slovenska mladina odklanja pri-mero z mladino drugih narodov, odklanja tudi po-milovanje, pričakuje pa zaupanja.

Sm. R.

Op. ur. — Gornji »Odgovor« priobčujemo z največjim veseljem. Sicer je nekaj netočnosti v članku, ker je v našem uvodniku 31. jul. izrecno rečeno, da naj vsak sam presodi, v koliko izjav-nya nemškega pisatelja morejo veljati tudi za našo mladino in je torej članek nikakor ne indenti-ficira z nemško mladino in je tudi ne pomiluje, ko izrecno omenja, da mladini ni do pomilovanja, ampak do zaupljivega razumevanja. A je »Odgov-or« vseeno zelo razveseljen, ker prica, da slo-venska katoliška mladina gradi organično na zdravi tradiciji pozitivno svojo bodočnost. Veseli smo članka tem bolj, ker izhaja iz vrst zodobne mla-dine. Uverjeni smo, da je njegovo slikanje resnično in da bi mu pritrdila tudi večina naših vzgo-jiteljev.

Strelna ubila 8 vojakov

Pariz, 5. avg. tg. Na vojaškem vržbališču Sison pri Reimsu je včeraj zvečer ubila strelna osem vojakov, več drugih pa ranila. V okolici Chalonsa sur Saone je strelna ubila kolesarja in kmeta. V Lorientu v Bretagni je udarila strelna v stanovanje in ubila 63 letno žensko in njenih sedem vnukov.

„Nautilus“ še ni odplul

Bergen, 5. avgusta. Podmornica »Nautilus«, ki je dospela semkaj pred dvema dneva, se ni odplula na tečaj. Vzrok je v defektu desnega motorja, ki ga je inž. Schaw popolnoma demontiral, ne da bi mogel najti vzroka defekta. Med tem je posadka vkrcala na podmornico vse, kar je potrebo-vo za dolgo ekspedicijo na tečaj. Znani raziskova-lec Hansen je izjavil, da veruje v uspeh Wilkinove ekspedicije.

Drobne vesti

Belgrad, 5. avgusta. Z. Na iniciativo našega konzula v New Yorku Jankovića in rajničelja jugo-slovenskega trgovskega muzeja Jaksiničeva bo v Ameriki ustanovljena v kratkem amerisko-jugoslo-vanska trgovska zbornica.

Belgrad, 5. avgusta. Z. Na tovarnih postajah in pri sladkornih tovarnah bodo postavljene nove tehtnice, s katerimi se bo lahko točno kontroliral dovoz sladkorne pese.

Split, 5. avg. Z. Pretekli mesec je bilo tu ne-koliko manjših skupin angleških turistov, ki kaže-jo veliko zanimanje za naše obmorske kraje. Tekom tega meseca se pričakuje obisk več skupin angleških turistov.

Split, 5. avg. Z. Baziliki sv. Cirila in Metoda je daroval primorski ban g. dr. Taragija okno s sliko sv. Ivana, njegovega patrona.

Split, 5. avg. Z. Po statističnih podatkih split-ske delavske zbornice znaša število brezposelnih 4000, med njimi največ zidarjev in tovarniških delavcev.

Trst, 5. avgusta. Z. V velikem skladišču Punta Franco št. 18 je izbruhnil požar, ki je bil kmalu pogasjen. Škoda ni velika.

Varšava, 5. avgusta. AA. Pat poročila: Včeraj je umrl vsled kapi poljski prosvetni minister Czer-vinski.

Rim, 5. avgusta. Tukajšnji meteorološki urad objavlja daljšo studijo, v kateri dokazuje, da se vročina v Italiji bliža polagoma h koncu. Sploh vro-čina v Italiji letos ni bila nenormalna. Največja je bila v juliju in se je gibal med minimumom 25.7 in maksimumom 33.1 (Catania) stopinj Celzija.